

Wanneer bekend wordt dat een mitsva op het Bet Haim te Ouderkerk zal plaats vinden dient te worden nagegaan waar het graf zal worden gedolven. Men dient in eerste instantie te onderzoeken of voor de overledene een graf eerder was gereserveerd. Zowel in Ouderkerk als op kantoor van de Gemeente is er een "reservadâ"-boekje waarin men dit kan nakijken. In Ouderkerk is dit boekje op de voornamen samengesteld, op kantoor (rood boekje) op familienaam. Behalve deze boekjes is er in Ouderkerk een schrift met harde kapt waarin de reservados van de vereniging Matsebet Aben zijn aangetekend. Deze reservados zijn vanzelfsprekend ook in de boekjes van de Gemeente vastgelegd. Indien er geen reservado voor de overledene is kan op de rijen die in gebruik zijn verder worden begraven. Er moet terdege op worden gelet, dat niet reeds gereserveerde graven worden gebruikt. Dit kan gebeuren aan de hand van de Careira (rijen) boeken.

De begraafplaats was ingedeeld in 1e, 2e en 3e klasgedeelten. Dit klasse-onderscheid is enige jaren geleden bij besluit van Parnassim afgeschaft. In principe kan dus op ieder gedeelte zonder onderscheid worden begraven. In zeer bijzondere gevallen dient overleg met Parnassim plaats te hebben. Met het gedeelte dat thans in gebruik is, is aangevangen in 1924. Het is een veld met graven begonnen in ca. 1700, dat is opgehoogd met zand. De toegang bevindt zich vóór de ingang van het metaherhuis. Een apart gedeelte, aan de laan grenzend, dient voor Cohaniem. Van de Gebroederschap Matsebet Aben zijn in 1947 door de Gemeente 121 gereserveerde graven teruggeboekt. Het betrof reservados voor leden, die niet meer in leven waren. Deze reservados werden gebruikt, indien zich daartoe de mogelijkheid voordeed. Een aantal is nog niet gebruikt.

Volgens besluit van Parnassim wordt op de oude velden 1857 en 1892 - aldus genoemd naar het jaartal van ingebruikneming - niet meer begraven. De daar aanwezige reservados zijn dus vervallen. Wat de overige reservados op het nu in gebruik zijnde veld 1924 betreft moet steeds goed gelet worden op de beschikbare ruimte. Ten aanzien van de ruimte voor een graf zij het volgende opgemerkt. Volgens plan werd voorheen voor een graf 75 cm gebruikt. (De zerk werd 68 x 1.90). Er werden rijen van 18 (18) graven gemaakt en tussen de rijen van 18 ruimten voor 2 graven overgeslagen. (Er werd later niet volkomen de hand hieraan gehouden). De ruimte was berekend op een door de timmerman van onze Gemeente gemaakte kist waarvan de breedte bij de rosj maximaal 55 cm was. Sinds de ingebruikneming van de begraafplaats was men zeer zuinig met grond, zodat de graven en grafstenen dicht opeen lagen. Hieromtrent werd door het publiek wel een opmerking gemaakt. Op het gedeelte dat na de oorlog-ongeveer in 1950-in gebruik is genomen (Rij 15) is een nieuwe verdeling gebruikt. In een rij waarin

vroeger 18 graven werden gedolven worden er nu 16 gemaakt zodat voor ieder graf thans een ruimte van ruim 84 cm kan worden gebruikt. Behalve vorenge-noemde overweging moet hiertoe worden overgegaan omdat nu slechts fabrieks-kisten worden gebruikt die veel breder zijn dan 55 cm. Er moet steeds op de breedte of/en lengte van de kist worden gelet en dit vooral bij kisten die niet door onze Gemeente worden geleverd. Het kan bij het begraven onaange-naamheden voorkomen. Bij kuilen op het nu in gebruik zijnde met zand opge-spoten veld 1924 worden schotten gebruikt. Tegenwoordig worden meestal schot-ten van 75 cm hoofdzijde gebruikt, lengte ca. 2 meter. Het is te begrijpen dat dit bij oude reservados vaak niet mogelijk is. Men dient dit steeds zeer goed te overwegen. De diepte van de kuilen is ca. 1 meter, hetgeen ca. 10 cm onder de gebruikte schotten is. Hiermede wordt voldaan aan de begrafeniswet. Indien geen reservado wordt gebruikt, dient men te weten of voor een echtge-noot (note) een graf moet worden gereserveerd. Het gebruik is, staande vóór de graven, de vrouw rechts van de man te begraven. Indien de overledene lid is van Matsebet Aben, reserveert deze vereniging automatisch voor hem of haar. In overige gevallen ligt de beslissing bij de familie.

Voor het graven van de kuil dient men zo spoedig mogelijk de firma Coevert te waarschuwen: J. Coevert, Achterdijk 18, telefoon 02969/1665 en mede te delen waar de kuil moet worden gemaakt en ook hoe laat men de mitsva op de begraaf-plaats verwacht. Ter voorkoming van misverstanden moet de plaats van de kuil worden aangewezen. Voor iedere opdracht wordt een bon afgegeven (bonboekje in kast Ouderkerk). Dit ter voorkoming van misverstanden bij betaling van nota's.

Zeer wenselijk is het tevens de werkmeester van het Werkverbond Amsterdamse Bos, de heer J. Leendertse te waarschuwen. Telefonisch te bereiken in het dagverblijf van de medewerkers object P.I.B. onder no. 02963/3791 of even-tueel thuis nr. 02963/1565. De heer Leendertse is op de hoogte met de juiste bepaling van de ligging van de kuil, materiaal enz. en ook bereid tot mede-werking. Het Metaharhuis wordt door zijn medewerkers onderhouden. Er wordt door hen gezorgd dat het lokaal voor ontvangst in orde is. De heer Leendertse is steeds zo vriendelijk zelf de kaarsen en olielampjes vóór de aankomst van een mitsva aan te steken. (Het aansteken van kaarsen is tijdens de laatste oorlogsjaren in gebruik genomen en is halachisch niet noodzakelijk).

Ook wenselijk is het de Werkgroep P.I.B., Kerkstraat 7, waar de heren Drs. J.J.M. Visser en G.H.A. Verstegen werkzaam zijn op de hoogte te brengen van een mitsva (telefoon 02963/3498). Privéadres heer Verstegen: Bilderdijk-straat 193, Amsterdam telefoon 163491.

Het is goed vóór de mitsva te controleren of alle materialen aanwezig zijn.

De draagbalkjes waarop de kist wordt geplaatst, de touwen, het zwarte schot waarmee het graf wordt afgedekt, de haak die in noodgevallen kan worden gebruikt, de draagbaar en de draagzelen bij het grote hek. Bespreek vooraf waar het zand uit de kuil wordt neergelegd in verband met ruimte voor aanwezigen. Ook dient er een bakje met zand bij de kuil te zijn in geval er abeliem zijn. Het is hetzelfde zand dat geschept wordt.

De mitsva wordt afgewacht bij het hek aan de Julianalaan. Er moet uiteraard worden gezorgd dat het hek is opengemaakt. Tegenwoordig zorgt de heer Leendertse daarvoor. Het hek is afgesloten met een hangslot. Sleutel en ook andere sleutels hangen in de kast in de ontvangzaal, Kerkstraat 10. Voordat de kist uit de wagen wordt gehaald moet degene die de leiding van het vervoer heeft "Het Verlof tot begraven" aan diegene die verantwoordelijk is voor het begraven, overhandigen. Deze laatste controleert of de op het verlof vermelde gegevens juist zijn. Zou dit niet het geval zijn of indien er geen verlof aanwezig is, mag niet worden begraven. Bij aankomst van de mitsva moet de lijkauto achteruit rijden en de kist wordt door de coeiros op de baar geplaatst. De kist mag niet over straat worden gedragen. Degene die dienst doet verzoekt de heren, niet dames, de mitsva te dragen. Bloemen worden niet op de kist gelegd, doch afzonderlijk naar het graf gebracht. Indien er veel bloemstukken zijn en dit vooraf bekend kan worden gemaakt, kan hiervoor een aparte baar aanwezig zijn. Indien de Parnaas van Eredienst, een andere Parnaas, Kerkeraadslid of Velho aanwezig is geeft deze order tot de aanvang van de dienst. De voorganger zegt 71333 Het is gebruik de baar, zonder daarbij ער'ה' to zingen naar het Metaherhuis te brengen. In het Metaherhuis worden bij mannelijke overledenen zeven הקדוה gezongen. Degene die de dienst leidt plaatst zich bij de rosj aan de rechterzijde, zorgt na iedere הקדוה daar weer te komen staan en herhaalt dan ומהלך'ההנהל enz. Aan de הקדוה kunnen de aanwezige joodse mannen deelnemen, uitgezonderd de ש.ש.ש.

In bijzondere gevallen kan vooraf bepaald worden wie aan iedere הקדוה zal deelnemen, daartoe uitgenodigd door de מנהל van eredienst. Bij vrouwelijke overledenen is voor de קדוה geen dienst. Wel is er bij zowel vrouwelijke als mannelijke overledenen gelegenheid tot het houden van een קדוה. Rabbin Drukarch is gewoonlijk bij de קדוה aanwezig en houdt dan een קדוה. Daarna wordt een ieder in de gelegenheid gesteld het woord te voeren. Geen קדוה worden gemaakt en geen toespraken worden gehouden op de tijden dat er geen קדוה worden gezegd. Het is wel wenselijk in dit geval de aanwezigen deze omstandigheid mede te delen. Na de קדוה

en toespraken, of indien deze niet worden gehouden, onmiddellijk na het neerzetten van de baar wordt de heren opnieuw verzocht de baar te dragen, וְהָיָה בְּיָמָיו en familieleden hebben uiteraard voorrang. De voorganger zegt וְהָיָה בְּיָמָיו en onmiddellijk wordt aangevangen met het zingen van וְהָיָה בְּיָמָיו . De voorganger loopt vóór de baar uit en moet dus vooraf weten welke weg hij moet volgen om bij het graf te komen. Het laatste vers וְהָיָה בְּיָמָיו wordt herhaald door de voorganger. De baar wordt neergezet. Met het gezicht naar de baar gericht zegt de voorganger luid וְהָיָה בְּיָמָיו . De baar wordt weer opgenomen en de weg vervolgt tot men aan het graf is gekomen. (Bij onze Gemeente wordt niet altijd 3 maal וְהָיָה בְּיָמָיו gezegd, zoals bij onze zustergemeente het gebruik is. Er wordt zoveel keren gezongen als de weg naar het graf het nodig maakt. Men moet erop letten dat de baar zo gunstig mogelijk bij het graf wordt geplaatst en de aanwezigen zich zo gunstig mogelijk bij het begraven kunnen opstellen.

Na de laatste וְהָיָה בְּיָמָיו zegt de voorganger wederom וְהָיָה בְּיָמָיו . De dragers plaatsen daarna de kist op de balkjes. Indien וְהָיָה בְּיָמָיו en/of וְהָיָה בְּיָמָיו aanwezig zijn, worden deze uitgenodigd behulpzaam te zijn bij het met 2 touwen neerlaten van de kist. Er moet op gelet worden dat de kist goed in het midden van de kuil wordt geplaatst. Zodra de kist op de grond is geplaatst zegt de voorganger de וְהָיָה בְּיָמָיו enz. Zoals ook bij de וְהָיָה בְּיָמָיו wordt gezegd. Vervolgens wordt de abeliem verzocht 3 maal met 2 handen zand uit het klaar staande bakje ^{mit} zand te werpen op de kist. Zijn er geen וְהָיָה בְּיָמָיו dan werpt de voorganger 3 scheppen zand op de kist. Hierna zegt de voorganger וְהָיָה בְּיָמָיו (zorg er voor dat de naam van de overledene bekend is. Een lijstje van namen dient vooraf ter secretarie te worden klaargemaakt), en וְהָיָה בְּיָמָיו . De abel(iem) zegt (gen) daarna וְהָיָה בְּיָמָיו althans indien er וְהָיָה בְּיָמָיו is. Zijn er geen abeliem (of is er geen וְהָיָה בְּיָמָיו) dan wordt inplaats van וְהָיָה בְּיָמָיו וְהָיָה בְּיָמָיו gezegd en daarna וְהָיָה בְּיָמָיו door de voorganger of een ander persoon die dit wenst te doen.

וְהָיָה בְּיָמָיו is er niet op de middendagen van feest. Er is dan wel וְהָיָה בְּיָמָיו (uitspraak van Rabbijn Israel Ricardo). Na de וְהָיָה בְּיָמָיו wordt de mannelijke aanwezigen verzocht verder te begraven, hetgeen door hen geschied door het werpen van 3 scheppen zand. Zodra de kist volkomen met zand bedekt is, mag order worden gegeven met scheppen op te houden en de houten afdekking op het graf te plaatsen.

Indien men bloemen op het graf wil leggen, mag men dit daarna doen.

De abeliem worden daarna begeleid en de overige aanwezigen volgen naar het Metaherhuis. Daar wast men de handen. De abeliem dienen plaats te nemen op de וְהָיָה בְּיָמָיו -bank en zich te ontdoen van schoeisel. Indien men wil kan men pantoffels aandoen. De voorganger plaatst zich voor de lessenaar met het gezicht naar de וְהָיָה בְּיָמָיו en zegt wederom וְהָיָה בְּיָמָיו en וְהָיָה בְּיָמָיו als bij het graf. Daarna wordt door de Abel (abeliem) de Chaldeeuwse וְהָיָה בְּיָמָיו gezegd.

וְהָיָה בְּיָמָיו וְהָיָה בְּיָמָיו

Vervolgens wordt verkort *הבשר* gezegd voor overleden verwanten van de overledene (personen waarvan de overledene *הוא* is geweest).

De abeliem wordt verzocht plaats te nemen op de lage bank. Men condoleert en geeft dan daar de aanwezigen de gelegenheid dit ook te doen. (Uit praktische overweging is het beter dat de aanwezigen in het metaherhuis de gelegenheid krijgen met de abeliem te spreken).

De abeliem worden uitgenodigd mee te gaan naar de koffiekamer. De overige aanwezigen konden al eerder gaan. Bij een groot gezelschap is het wenselijk dat aan de kruising van de laan iemand staat die de belangstellenden de weg wijst.

In de koffiekamer is reeds klaar gezet een lage tafel met het nodige aantal zitbankjes (worden in de schuur bewaard) waarop een broodje (zonder boter) en een hard gekookt ei. Dit is *הבשר*. Zonder dit mag men *הוא* geen andere spijzen aanbieden. De voorganger zegt *הוא* over 2 broodjes en indien het overlijden op *הוא* vóór nacht heeft plaats gehad, vóóraf *הוא*

דו-שבת (Dit mag gezegd worden tot en met woensdagochtend) Na de maaltijd zegt de voorganger *הוא* voor *הוא* zoals het in het *הוא* is aangegeven.

De plechtigheid is daarmee geëindigd.

In de middendagen is geen *הוא* maar wel moet *הוא* worden gegeven op Pesach een matsa, op *הוא* brood in de Cabane.

Na afloop van de plechtigheid moet de *הוא* worden ingeschreven. Het is wenselijk dit onmiddellijk te doen en wel als volgt.

1. Inschrijven in het journaal met de Joodse namen. Ook een Reservado moet worden ingeschreven.
2. In het Careira boek. Een reservado op naam maar zonder datum.
3. Er is een alfabetisch register, no. 929 inventaris van de archieven, van de voornamen van de overledenen. Een boek aangelegd in 1826. Dat wordt nog steeds bijgehouden. De namen komen voor onder de afdelingen f 50.-, f 30.-, f 15.-, destijds de prijzen van de graven respectievelijk in de drie klassen. Let er op de naam in de juiste afdeling te noteren.
4. Indien een reservado is gebruikt dit aantekenen in het reservadoboekje. Ook indien er een nieuwe reservado is ontstaan dit bijschrijven. Het boekje is eveneens op voornamen ingedeeld. De wijze van inschrijving is uit het boekje op te maken.
5. Indien het een reservado van de gebroederschap Matsebet Aben betreft, hetzelfde doen in het boekje van Matsebet Aben. Dit boekje is alfabetisch op familienaam ingericht.
6. Voor het kaartstelsel een kaartje maken. Hierop wordt ook vermeld hoe de familie- en voornamen luiden indien deze afwijken van de namen, die binnen onze Gemeente worden gebruikt.

Het kaartstelsel en alle boeken bevinden zich in de kast in de ontvangzaal, Kerkstraat 10.

Van alle gegevens een notitie bezorgen bij de Werkgroep P.I.B., Kerkstraat 7 om daar te worden verwerkt.

Nadat alle administratieve verrichtingen zijn geschied moet het verlot van begraven ter secretarie worden terugbezorgd. Ook daar moeten de nodige gegevens omtrent de plaats van begraven worden verstrekt om daar in de verschillende boeken worden verwerkt.